

Allargar la vida del cep amb la poda a la italiana

Les vinyes velles podades en vas vivien molts anys. En canvi, ara ja s'estan arrencant les primeres vinyes que es van plantar emparrades fa poc més de 25 anys. Ja hi falten molts ceps. Les explicacions habituals que se'ns donen no ens acaben de convèncer, a alguns. Per això ens va interessar molt la jornada tècnica que va donar Riccardo Turata, de la "Scuola italiana di potatura della vite". Segons ells, els ceps els matem nosaltres... a pessics, amb la poda.

TEXT I IMATGES: JESÚS FONTS, PAGÈS. DIBUIXOS: MAGALY CASTAÑEDA.

1. En algunes contrades es parla de "fer la faja", és a dir, un tall en rodó, gens oblic.

És cert que abans el pagès no es movia del tros i replantava cada cep que es moria a base de molta feina. També és veritat que hi ha varietats modernes (per exemple, el cabernet) més sensibles a les malalties de fusta com l'esca o l'eutipiosi. Però tot això justifica una reducció de la vida útil de la vinya de 60-70 anys a 25-30? Acceptar que l'única solució és replantar la vinya sencera al cap d'aquest període és, si més no, descoratjador. Per això, quan algú proposa una altra sortida cal escoltar-lo, com a mínim.

Ja fa més de vint anys que dos agrònoms italians, Marco Simonit i Pierpaolo Sirch, van començar a experimentar per entendre l'envelliment del cep i mirar d'endarrerir-lo. Van partir de la intuïció que podia ser degut a les ferides de la poda. Cal entendre què passa quan fem un tall a la planta. Mentre dura la parada hivernal sembla que no ha passat res, però quan arriba la primavera el primer que fan els ceps és "plorar": treure saba pels talls de poda. Ràpidament s'espesseix i s'asseca, però ja està tot curat? Els dos italians

van voler-ho comprovar amb un sistema senzill però dolorós: arrencar el cep i tallar-lo pel mig per veure fins on arribava l'assecament interior dels vasos.

Com es pot veure a la foto 1, en alguns casos la fusta seca morta pot arribar fins molt avall del tronc. En tot cas, qualsevol ferida crea un "con d'assecament", més profund com més gran sigui la ferida. Per aquí s'introdueixen els fongs de l'esca i l'eutipiosi, però també d'altres que simplement s'alimenten de la fusta morta. Aquests assecaments interns van apimant el flux de saba que pot portar el tronc. La planta no es mor de cop, cada brot nou té els seus vasos que l'alimenten, però s'anirà afeblint i acabarà morint al cap dels anys. Està comprovat que en un any amb pluges escasses s'assequen més banyes i també, aparentment, l'esca ataca més. Tot sembla coherent.

La millor solució fóra no podar però això és impossible, no cal entrar aquí a enumerar les múltiples raons per efectuar aquesta operació. Però recordem que la poda en vas no provocava un envelliment tan ràpid. Per què? Que no es produeixen igual els cons d'assecament? Sí, però amb el vas sempre deixem créixer una mica la branca i els assecaments estan més separats, deixant més espai per al flux intern... i sobretot extern!

En canvi, amb l'emparrat l'objectiu és mantenir la brocada sempre al mateix lloc, prop del filferro. Si tenim en compte que cada any farem almenys un tall a cada banya, al cap de 10 anys hi tindrem 10 talls! Si volem tenir banyes de 4-5 centímetres, expliqueu-me com encabir-hi els talls sense fer-li la corretgeta!¹

Normalment el que fem és "rebaixar" el cep sempre que ens va bé: a l'hora de l'esporga en verd deixem un sarment més avall i a l'hivern deixem aquell com a brocada, tallant tot el que hi havia a sobre. Però així fem un tall molt gros, sobre fusta de diversos anys, que produirà a la llarga un assecament molt més profund.

EL MÈTODE SIMONIT

Basant-se en aquestes observacions, Simonit i Sirch van anar establint el seus criteris per a una poda que no faci patir tant el flux de saba de la planta:

01. Tall longitudinal del braç lateral d'un cep mort aquest any.

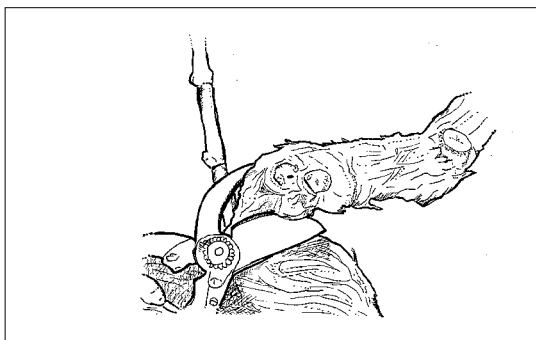

Figura 1.
Rebaixa de la banya.

02. Cep de prop de vint anys podat amb el mètode Simonit-Sirch.

1. Ramificar. Deixar créixer una mica la banya. El cep és una liana, sempre brota més fort pel capdamunt (acrotonia). Però entre poc i massa! Si pugem massa ens quedarem sense emparrat! Hem de deixar-li l'espai just per a que els talls no s'encavalquin i facin la corretgeta però no podem pujar tres centímetres cada any. Els italians aconseguixen pujar una mitjana d'un centímetre a l'any. Al final, si cal, haurem d'allargar els pals. És costós, però molt menys que arrancar i replantar

Recomanen tallar fusta d'un any sempre que es pugui

tota la vinya. L'objectiu seria apropar-nos a això que veiem a la foto 2.

2. Fer talls petits. Recomanen tallar fusta de només un any sempre que es pugui (vol dir el sarment que ha crescut durant el darrer cicle vegetatiu). Al contrari del més tradicional, tallarem el sarment de baix i deixarem el de dalt. Per fer això, caldrà no podar gaire llarg i mirar on són els borrons, bo i planificant la poda de l'any següent. Vegeu les fotos 3 i 4 de la pàgina següent.

3. Deixar la corona. No arrancar massa el tall. Allò que ens broti després pels costats ho traurem en verd, però ja haurà produït un con d'asseccament més petit i cicatritzarà millor.

4. Tallar la brocada pel capdamunt de l'entrenús. No costa gens i el sarment sempre tindrà més temps de fer-se gruixut abans no li arribi l'asseccament.

5. Procurar crear un canal de saba recte. Si un any tallem a una banda de la banya i el següent a l'altra i així successivament (com pot ser bastant normal per mantenir la branca recta i al seu lloc) la saba es veu obligada a efectuar un "eslalom" ben difícil (figura 4). Amb els anys, els assecaments aniran penetrant i el pas interior serà cada cop més estret. Intentem tallar per la mateixa banda que l'any anterior i quan la brocada se'ns desviï massa llavors canviem de banda. Cal tenir en compte això sobretot si fem el tall sobre fusta de dos anys, o sigui si deixem el sarment de baix i si els talls són molt propers.

6. Deixar "fusta de respecte". Si alguna vegada ens veiem obligats a rebaixar la banya per reconduir la brocada al seu lloc, ens fixarem que el

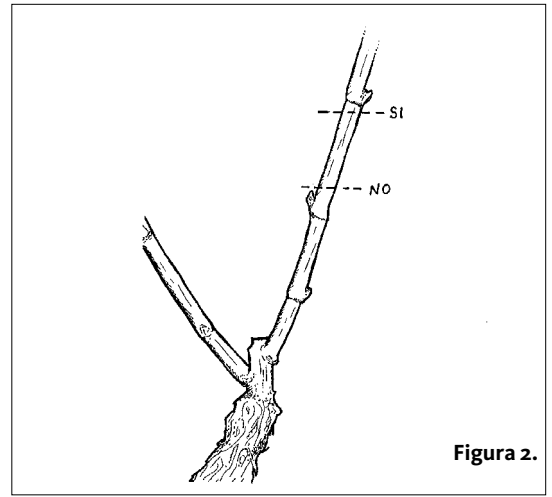

Figura 2.

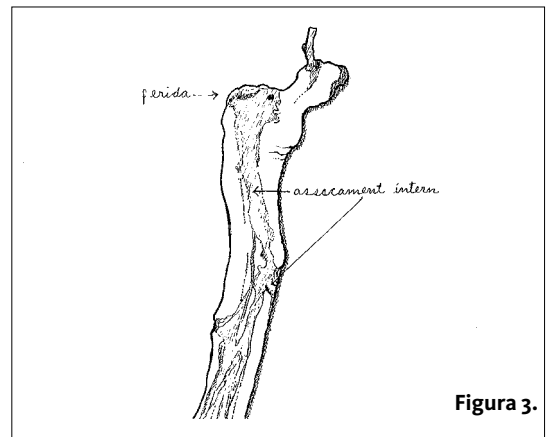

Figura 3.

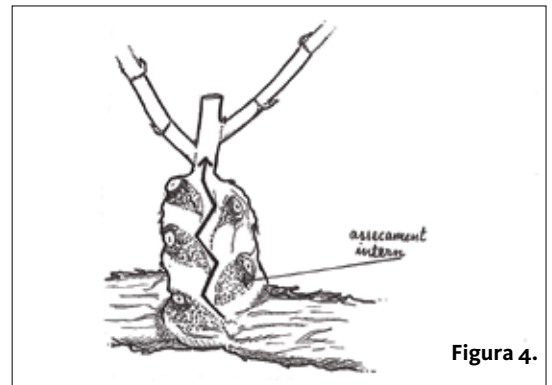

Figura 4.

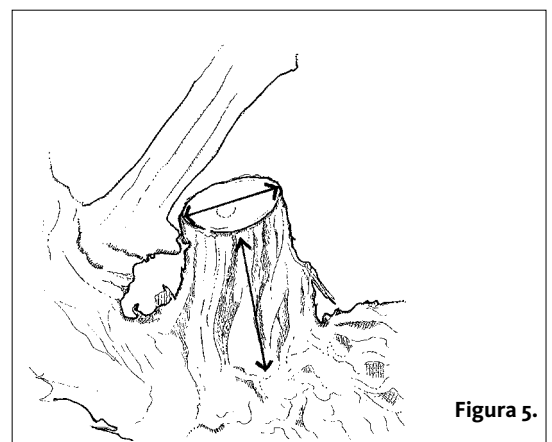

Figura 5.

Figura 1. Forma habitual de mantenir una banya curta i al seu lloc.

Figura 2. Tallen l'entrenús ben amunt.

Figura 3. Tall transversal longitudinal de l'asseccament.

Figura 4. Talls en ziga-zaga a la banya.

Figura 5. Longitud de la fusta de respecte.

03 i 04. Brocada de la varietat picapoll podada a un borró. Com que la distància entre els dos sarments és curta, deixem el de dalt.

sarment que deixem no estigui envoltat de talls vells, que tingui un bon flux de saba. Tanmateix no tallarem arran, deixarem fusta vella per sobre de la nova brocada, d'una longitud del doble del diàmetre de la fusta a tallar, com a mínim. D'aquesta manera, quan el gran assecament que aquest gros tall produirà arribi a baix, la nova brocada ja s'haurà engruixit qui-sap-lo. A més, caldrà tenir present que l'any següent serà important respectar el punt 5: si a un tall tan gros li alternem tot seguit el flux, l'escanyarem molt.

7. Fer una bona esporga en verd. Tot allò que traiem en verd causarà menys ferida que si esperem a tallar-ho a l'hivern, quan ja s'ha fet gruixut. Si volem deixar un tercer brot per poder rebaixar l'any que ve, serà bo observar ja si té bon flux; però això possiblement ens entretingui massa.

Tot allò que traiem en verd causarà menys ferida que si esperem a tallar-ho a l'hivern

Fins aquí la teoria. Després d'escoltar-los vam anar a la vinya a practicar i vam veure que allò que semblava tan complicat d'aplicar no ho era tant si es feia amb una mica de flexibilitat i sentit comú. Però sobretot vam començar a veure coses en què no ens havíem fixat mai: ferides de poda per tot arreu, banyes ja molt seques, algunes aparentment sanes però amb molts talls de manera que només "tiraven" per un fil estret (què passa si li fem un tall a aquest flux?)... En Riccardo ens havia obert els ulls!

POSEM-HO EN PRÀCTICA

Quan has obert els ulls ja no pots deixar de veure-hi, de manera que jo ja porto dues campanyes de poda intentant seguir aquests criteris i em vaig adonar que amb una jornada no n'hi ha prou. Et vas trobant casos en què entren en conflicte alguns dels criteris de Simonit i Sirch amb els habituals. Aleshores cal valorar què és més important i si no ho tens clar perds molt temps pensant. Amb raó aquesta gent es dediquen a fer cursos de formació d'una durada de tres campanyes! Aquest novembre han vingut a fer un curs de 40 hores i no vaig deixar passar l'oportunitat, de manera que ara m'ha quedat tot més clar i us puc fer cinc cèntims de l'aplicació pràctica de tots aquells criteris.

En el sistema més habitual a Catalunya, l'emparat en cordó, hi ha dues possibilitats, segons la productivitat de la varietat de què es tracti:

Per saber-ne més:

Podeu ampliar informació a la web de Simonit i Sirch (<http://simonitesirch.com/il-metodo/>) o buscant-los a Google. Si feu poda en cordó us recomano que us mireu aquest vídeo: https://www.youtube.com/watch?v=a_bL5jiV6oY; amb aquest mètode, diuen que van agafar vinyes que ja començaven a donar mostres d'envelliment als anys 80 i que avui en dia encara estan productives.

A) Si els borrons basals treuen raïms suficients (per exemple, el merlot) podarem ben curtet, a un borró vist. D'aquesta manera, l'any següent podrem aplicar el criteri 2, és a dir tallar el sarmen de baix respectant la corona i deixar el de dalt. És el que veiem en el vídeo referenciat en el requadre del capdavall. El primer any possiblement ens trobarem amb moltes brocades massa llargues per a fer això, de manera que si ens hem d'enfilar gaire més d'un centímetre deixarem el de baix. Farem, però, allò que diu el punt 6, deixar tota la fusta de respecte que puguem. En aquest cas no caldrà deixar la corona, ja que el tall queda per sobre del corrent de saba que alimentarà la nova brocada. En tot aquest supòsit no farem gaire cas de si tallem en ziga-zaga o no, ja que gairebé sempre fem talls petits, sobre fusta d'un any. En resum, si els dos sarments de la brocada són a la mateixa alçada (un centímetre o menys de distància) deixarem el de dalt, si no el de baix. I podarem ben curt bo i fixant-nos cap a on va el borró que volem per brocada de l'any següent. (Fotos 3 i 4).

B) Si es tracta d'una varietat poc productiva en els borrons basals (exemple paradigmàtic, el xarel·lo) haurem de deixar dos borrons vistos. Aleshores, gairebé sempre ens trobarem els dos sarments massa separats per poder deixar el de dalt i, com que farem majoritàriament talls sobre fusta de dos anys, ens haurem de fixar una mica més en el criteri 5, no alternar cada any el flux de saba, però sense esdevenir-ne esclaus (com em va passar a mi). Ens hi fixarem només quan vegem algun tall gros a prop. Deixarem sobretot la fusta de respecte (que caldrà eliminar l'any següent per tal que no faci nosa als nous brots) i mirarem de dirigir la brocada fixant-nos en l'orientació dels borrons. Mirarem quin volem per brocada de l'any que ve i en deixarem un altre a sobre ("el de l'any que ve més un"). (Foto 5 i 6).

05 i 06. Brocades de cabernet sauvignon podades a dos borrons. A l'esquerra, la distància entre sarments és curta i deixem el de dalt. A la dreta aniríem massa amunt, aleshores eliminem el sarment de dalt bo i deixant la fusta de respecte.

No m'atreveixo a fer un llistat de varietats que s'hagin de fer amb un sistema o l'altre. Cadascú ho ha de veure amb la pròpia experiència. També dependrà de si la terra és més o menys bona i ens interessa limitar la producció o augmentar-la. En qualsevol cas, el més important és anar constituint amb els anys un bon canal de saba i evitar sempre que es pugui de tallar-lo rebaixant o canviant banyes de lloc. El primer criteri i el més important és ramificar, deixar créixer una mica la banya.

Si proveu de seguir aquesta filosofia, segur que us trobareu casos dubtosos. És impossible en un article com aquest deixar-ho tot clar. Només la pràctica amb un expert al costat ens pot donar una mica de desimboltura. Però crec que si llegir això us serveix per mirar-vos els ceps d'una altra manera i estimar-los una mica més, ens podem donar tots per satisfets.

CONCLUSIONS PERSONALS

Per desgràcia, de conclusions clares de la meua experiència no us en puc oferir gaires. El primer any, el 2013, la collita de la vinya més vella, chardonnay, va ser la de més quantia (sense minva de la qualitat) des del 2007. Però seria prematur buscar-hi una relació. Així, el 2014 la producció ha estat molt més baixa, però ha estat una cosa general a causa de les condicions meteorològiques de l'any.

Els beneficis d'aquest sistema de poda s'han de començar a veure d'aquí a uns anys. De moment, com que tenia molts dubtes, només em va comportar més feina, entre un 30 i un 50% més, depenent de les edats i les varietats. Però, com us deia, he començat a veure-hi i no em puc posar una bena als ulls i fer com si res. A més, la diferència en el meu cas pot ser molt important: tenir vinyes per a tota la vida laboral o començar a replantar amb 60 anys a l'esquena. ✿

Bufet AgroAmbiental

Dret Agrari i Ambiental
Assessorament en Producció Ecològica

Miquel Pujols

Advocat - Enginyer Agrícola - Llicenciat en màrqueting
Màrqueting en productes ecològics

.....

C. Pere Almeda, 7
Tel. 93 850 05 33
Fax 93 850 01 56

Av. Diagonal, 449, 4t
Tel. 93 363 43 87
Fax 93 430 06 44

08510 RODA de TER

08036 BARCELONA

.....

www.bufetagroambiental.com

**EINES PER A
L'AGRICULTURA
ECOLÒGICA
FABRICADES EN
ACER INOXIDABLE**

C/ Mossèn Jacint Verdaguer s/n
E-25264 Vilanova de Bellpuig (Lleida) CATALUNYA
Telf: +34 973 32 40 31 Fax: +34 973 32 44 12
www.ecoprac.com e-mail: ecoprac@ecoprac.com

**CELLER COOPERATIU
DE SALELLES, S.C.C.L.**

Secció ecològica

Pinsos compostos per a tot tipus d'animals, fitosanitaris, adobs i netejadora de cereals per a la ramaderia i l'agricultura en producció ecològica.

Ctra. Igualada, s/n. Manresa.
Tel. i fax: 93 872 05 72
coopsalelles@coopsalelles.com
www.coopsalelles.com

**Viver de varietats tradicionals
d'arbres fruiters**

Cruilles (Baix Empordà)
Tel. 650742502
info@arboreco.net
www.arboreco.net

